

02.3 Διαδρομές στην πόλη

Στο κείμενο γίνεται λόγος για το πώς μπορούμε να διαβάσουμε έναν συγκοινωνιακό χάρτη.

Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι

Γραμμή Κορμός

Η λεωφορειακή γραμμή που συνδέει το κέντρο της πόλης με το κέντρο ενός προαστιακού δήμου.

Δακτύλιος

Είναι η περιοχή του κέντρου της Αθήνας, όπου δεν επιτρέπεται η πρόσβαση σε όλα τα αυτοκίνητα. Μέχρι φέτος ίσχυε το σύστημα μονά ζυγά. Από εδώ και πέρα ισχύει εκτός από τα Μονά - Ζυγά και ο πράσινος δακτύλιος, όπου μπορούν να μπαίνουν μόνο τα αυτοκίνητα που εκπέμπουν λίγα σχετικά δηλητηριώδη αέρια (έχουν αντιρρυπαντική τεχνολογία) στην ατμόσφαιρα.

Προάστιο

Κατοικημένη περιοχή που είναι ξεχωριστός Δήμος και βρίσκεται κοντά σε μια μεγαλούπολη π.χ. το Παλαιό Φάληρο ή η Γλυφάδα είναι προάστια της Αθήνας.

Το νόημα του κειμένου

Στη Θεσσαλονίκη διοργανώνονται διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις κάθε χρόνο, προκειμένου να προαχθεί ο πολιτισμός και οι κάτοικοί της να απολαύσουν μοναδικές καλλιτεχνικές δημιουργίες.

Θηλυκά ουσιαστικά σε -ος

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η	διάμετρος	οι	διάμετροι
Γεν.	της	διαμέτρου	των	διαμέτρων
Αιτ.	τη	διάμετρο	τις	διαμέτρους
Κλ.	–	(διάμετρε)	–	(διάμετροι)

η άμμος, η άνοδος, η Βίβλος,
η διάλεκτος, η εγκύκλιος,
η είσοδος, η έξοδος,
η επέτειος, η διαγώνιος,
η θαλαμηγός, η κάθοδος,
η κιβωτός, η λεωφόρος,
η μέθοδος, η νήσος,
η παράγραφος, η πρόοδος,
η περίοδος, η χερσόνησος,
η ψήφος κ.ά.

Έτσι κλίνονται τα:

Τα οξύτονα και παροξύτονα θηλυκά σε -ος τονίζονται σε όλες τις πτώσεις, όπου και στην ονομαστική ενικού. Π. χ. η λεωφόρος, της λεωφόρου κ.λπ.

Τα προπαροξύτονα στη γενική ενικού και πληθυντικού, καθώς και στην αιτιατική πληθυντικού, κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα. Π. χ. η διάμετρος, της διαμέτρου κ.λπ.

Σύνθετες λέξεις

Όταν συνδυάζουμε μια λέξη με μια άλλη λέξη για να φτιάξουμε μια καινούρια λέξη, έχουμε **σύνθεση**.

άγριο	+ λουλούδι	= αγριολούλουδο
ανεβαίνω	+ κατεβαίνω	= ανεβοκατεβαίνω
Α' συνθετικό	Β' συνθετικό	Σύνθετη λέξη

Σύνθετες, λοιπόν, **λέμε τις λέξεις που σχηματίζονται όταν ενώνουμε δύο ή περισσότερες άλλες λέξεις**. Οι λέξεις που χρησιμοποιούμε στη σύνθεση και δεν είναι και οι ίδιες σύνθετες, λέγονται απλές ή συνθετικά. Η πρώτη λέξη που υπάρχει σε μια σύνθετη λέγεται πρώτο συνθετικό, ενώ η δεύτερη δεύτερο συνθετικό.

Δημιουργούμε σύνθετες λέξεις :

A. **Χρησιμοποιώντας το στερητικό -α ή ένα αχώριστο μόριο**. π.χ. α + πέρας → άπειρος (= αυτός που δεν έχει τέλος) ξε + κουρασμένος → ξεκούραστος

B. **Ενώνοντας δύο ή περισσότερες λέξεις** π.χ. ανεβαίνω + κατεβαίνω → ανεβοκατεβαίνω

Τι είναι το στερητικό -α ;

Το στερητικό -α είναι το γράμμα Αα, το οποίο όταν μπαίνει μπροστά από άλλη λέξη, δημιουργεί μια καινούρια - σύνθετη - λέξη με αντίθετο νόημα από την προηγούμενη. Π.χ. α + πόρος → άπορος (= αυτός που δεν έχει πόρους, εισοδήματα)

Τι είναι τα αχώριστα μόρια ;

Αχώριστα μόρια λέμε τις μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στον λόγο, αλλά χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στη σύνθεση λέξεων π.χ. αρχι-αμφι- δια- δι- δυσ- εισ- εκ- εξ- εν-ημι- περι- υπο- συν κ.λπ. Ακόμα, στα αχώριστα μόρια συγκαταλέγεται το ξε- που λειτουργεί όπως και το στερητικό -α.

Κείμενο οδηγιών

Το κείμενο οδηγιών είναι αυτό που λέει και το όνομά του. Είναι, δηλαδή, κείμενο με το οποίο δίνουμε οδηγίες για τη λειτουργία μιας συσκευής, για τη συναρμολόγηση ενός αντικειμένου, για την παρασκευή ενός φαγητού κ.λπ.

Για να φτιάξουμε ένα κείμενο με οδηγίες χρησιμοποιούμε:

- ρήματα στην οριστική ενεστώτα

- προστακτική
- υποτακτική

Προσέχουμε να παρουσιάσουμε τα στάδια της διαδικασίας με τη σωστή χρονική σειρά.